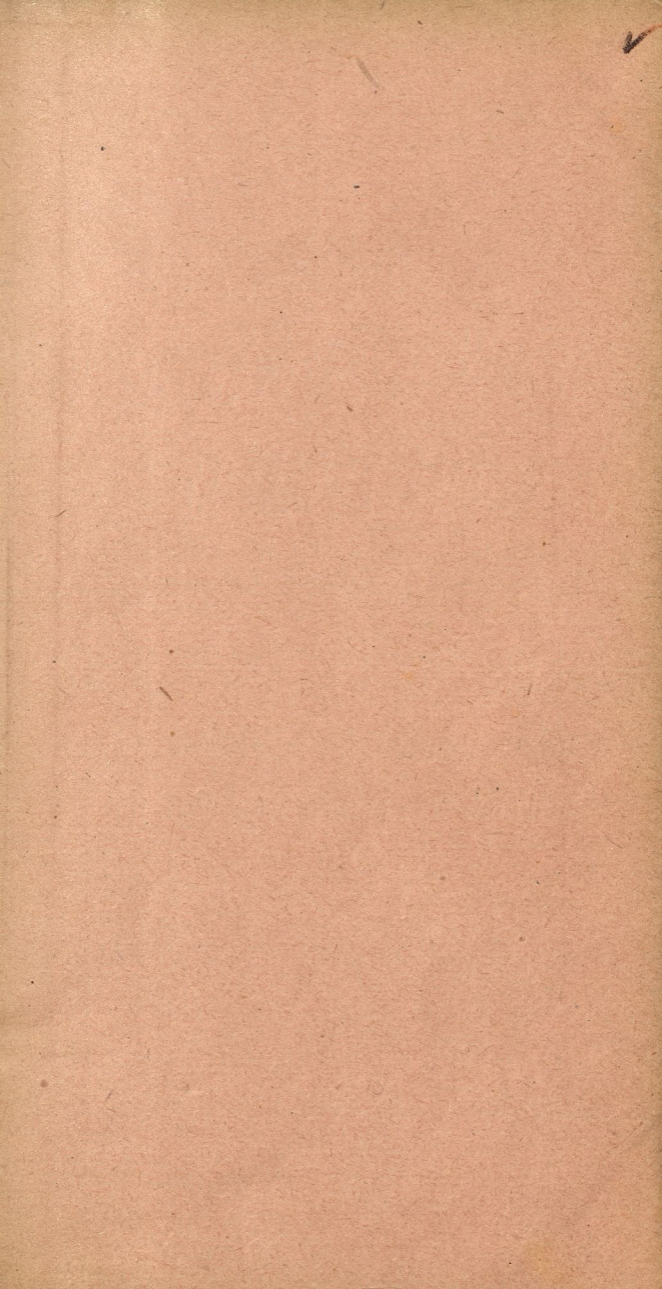

40599

40.599.

9/15. 977.

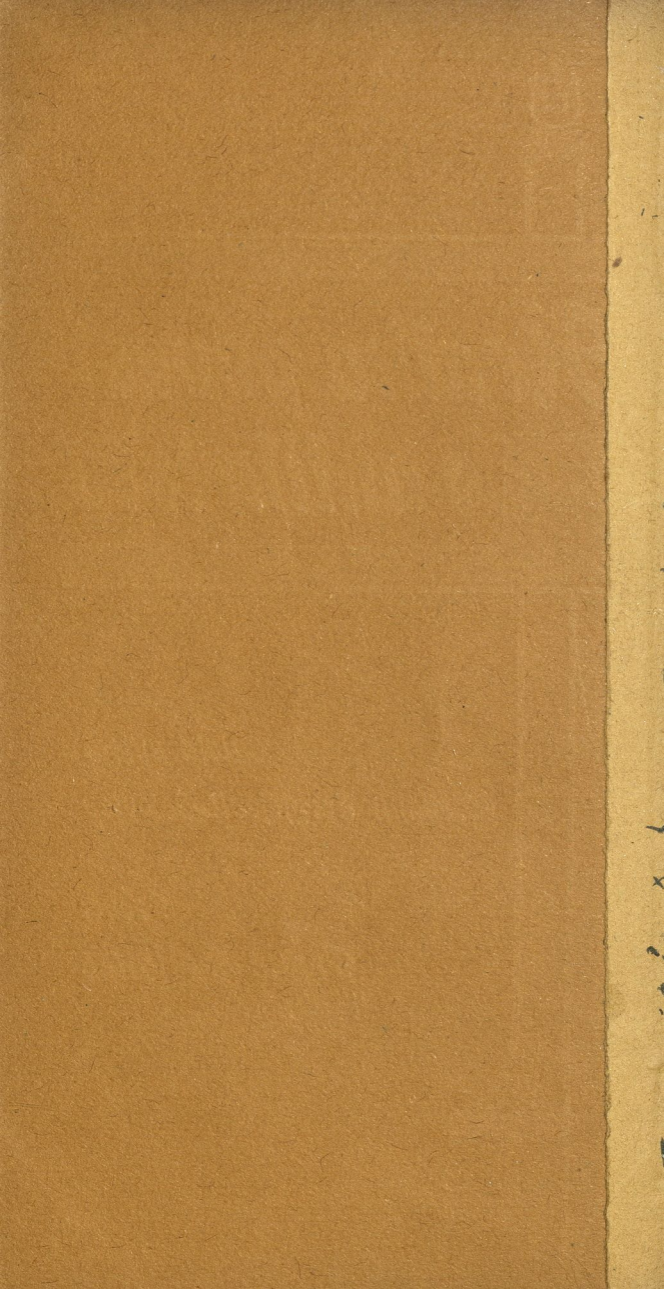

Kratka povest o antikristu

---

*Ruski spisal
Vladimir Sergjejevič Solovjev*

*Prevel
Franc Poljanec*

Kratka povest o antikristu

Ruski spisal

Vladimir Sergjejevič Solovjev

Prevel

Franc Poljanec

V Ljubljani 1918

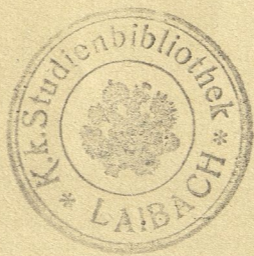
Izdala in založila Katoliška Bukvarna

Tiskala Katoliška Tiskarna

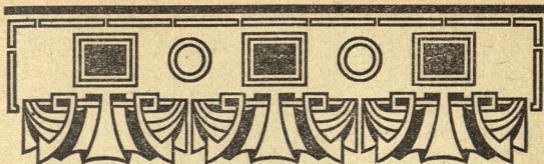
Vse pravice pridržane.

030034331

Dvajseto stoletje po Kristusovem rojstvu je bila doba poslednjih velikih vojskâ, notranjih nemirov in prevratov. Največja vnanjih vojskâ je imela svoj oddaljeni vzrok v umstvenem gibanju panmongolizma, ki je vzniknilo še koncem 19. stoletja na Japonskem. Posnemalni Japonci, ki so s čudovito hitrostjo in uspešnostjo prevzeli tvarne oblike evropske kulture, so si prisvojili tudi nekaj evropskih idej nižjega reda. Ko so spoznali iz časnikov in zgodovinskih učnih knjig o panhele- nizmu, pangermanizmu, panslavizmu, panislamizmu, ki živi na zahodu, so proglasili veliko idejo panmongolizma, t. j. strnitev vseh narodov vzhodne Azije v enoto, pod lastnim načelstvom, z namenom odločne borbe proti tujcem, t. j. Evropejcem.

Prav jim je prišlo to, da je bila Evropa zaposlena v zadnji odločilni borbi z musulmanskim¹ svetom začetkom dvajsetega veka, pa so začeli udejestvovati veliki načrt — sprva z zavzetjem Koreje, nato tudi Pekinga, kjer so s pomočjo napredne kitajske stranke vrgli staro mandžursko vladarsko rodovino in na njeno mesto posadili japonsko. S tem so se tudi kitajski konservativci² hitro sprijaznili. Razumeli

¹ Turškim, mohamedanskim.

² Stranka, ki se drži starih uredob in navad.

so, da je bolje od dveh nesreč manjšo izbrati, in se zavedli, da vrana vrani oči ne izključe.

Državna samostojnost stare Kitajske vendar ni imela sil, da bi se vzdržala, in ni bilo drugega izhoda, kakor da se podvržejo ali Evropejcem ali Japoncem. Toda jasno je bilo, da se gospostvo Japoncev, uničujoč zunanje oblike kitajske državnosti, ki so se izkazale kot očitvidno brezkoristne, ni dotikalo notranjih počel narodnega življenja, dočim je nadvladje evropskih držav, ki so zaradi politike podpirale krščanske misijonarje, grozilo najglobljim duševnim podlagam Kitajske.

Prejšnje narodnostno sovraštvo Kitajcev zoper Japonce je zrastle tedaj, ko niti ti, niti oni niso poznali Evropejcev; pred njih očmi se je to nasprotstvo dveh sorodnih narodov javljalo v notranjih nemirih, pa je zgubljalo zmisel. Evropejci so bili popolni tujci, samo sovražniki, in njih zmagá se ni mogla z ničemer laskati plemenskemu samoljubju, dočim so Kitajci v rokah Japonske videli sladko vabo panmongolizma, ki je hkrati v njih očeh upravičevala žalostno neizbežnost zunanje evropeizacije.

»Pomnite, vi trmasti prijatelji,« so trdili Japonci, »da ne sprejemamo od zahodnih psov njih orožja iz posebne naklonjenosti do njih, ampak zato, da bi jih z istim orožjem bili. Če se vi z nami združite in sprejmete naše praktično vodstvo, ne bomo belih zlodejev le hitro izgnali iz naše Azije, ampak bomo tudi njih lastne dežele podjarmili in bomo osnovali resnično osrednje kraljestvo nad vso zemljo. Vi imate prav s svojim narodnim ponosom in s svojim preziranjem Evropejcev, toda vi zastonj gojite ta čuvstva samo z domišlje-

vanjem, pa ne z razumno delavnostjo. Pa ni le to, pogledjte sami, kaj vam je dala vaša politika samozavesti in nezaupanja do nas — vaših naravnih prijateljev in zaščitnikov: Rusija in Anglija, Nemčija in Francija malo da vas niso brez ostanka medse razdelile in vse vaše tigrske rjovenje je pokazalo samo slabotni konček kačjega repa.«

Razsodnim Kitajcem se je to zdelo resnično in japonska dinastija¹ se je trajno utrdila.

Prva njena naloga je bila, to se ve, ustvaritev mogočne armade in mornarice. Večji del japonskih bojnih sil je bil preveden na Kitajsko, kjer je sestavljal kadre nove ogromne armade. Japonski častniki, ki so znali kitajski, so delovali kot instruktorji mnogo uspešneje nego odstranjeni Evropejci, in med neštevilnim prebivalstvom Kitajske, Mandžurije, Mongolske in Tibeta se je našlo dovolj primernege vojnega materijala.

Že prvi bogdihan² iz japonske dinastije je mogel napraviti uspešen poizkus orožja obnovljenega cesarstva in iztisniti Francoze iz Tonkinga in Siam, Angleže pa iz Birme in vtelesiti Osrednjemu Cesarstvu vso Indo-Kino.

Njegov naslednik, po materi Kitajec, ki je združeval v sebi kitajsko zvitost in prožnost z japonsko energijo, gibčnostjo in podjetnostjo, je mobiliziral v kitajskem Turkestanu štirimilijonsko armado, in v času, ko je Tsun-li-jamin zaupno sporočil ruskemu poslaniku, da je ta vojska določena za zavzetje Indije — udere bogdihan v našo³ srednjo Azijo, in ko je tam vzne-

¹ Vladarska rodovina.

² Vladar.

³ Rusko; pisatelj je Rus.

miril vse prebivalstvo, se je hitro dvignil čez Ural¹ in preplaval s svojimi četami vso vzhodno in srednjo Rusijo, medtem pa so v naglici mobilizirani deli ruskih čet hiteli iz Poljske in Litve, Kijeva in Volinije, Petrograda in Finske. Vsled pomanjkanja pripravljalnega vojnega načrta in vsled ogromne številne sovražnikove premoči je ruskim vojem njih vojaška čast samo to dovoljevala, da so s častjo padali. Hitrost napada ni dopuščala časa za potrebno koncentracijo in zbori so se uničevali drug za drugim v brezupnih bojih.

Pa tudi za Mongolce ni bila stvar poceni, toda oni so svoje izgube izlahka izpopolnjevali, ker so se polastili vseh azijskih železnic, dočim je dvestotisočera ruska armada, davno zbrana na mejah Mandžurije, brezuspešno poizkušala vpasti v dobro zavarovano Kitajsko. Bogdihan je ostavil del svojih sil v Rusiji, da bi zabranjeval tvoritev novih krdel, pa tudi da bi preganjal strankarske oddelke, ki so se bili razmnožili, in je s tremi armadami prekoračil nemško mejo.

Tu se jim je posrečilo, da so se pripravili, in ena izmed mongolskih armad je bila popolnoma uničena. Toda v istem času je prišla v Franciji na vrh revanšna stranka² in takoj se je pokazalo Nemcem za hrbtom milijon sovražnih bajonetov. Ker je nemška armada prišla med kladivo in nakovalo, je bila prisiljena sprejeti častne pogoje razorožitve, ki jih je bogdihan ponudil.

Vriskajoči Francozi, brateč se z rumenokožci, se razlivajo po Nemčiji in hitro izgubljuje vsakršen zmisel za vojno

¹ Mejno gorovje med Evropo in Azijo.

² Stranka, ki hoče Nemcem vrniti poraze izza leta 1870.

disciplino. Bogdihan pa zapove svojim vojem, naj pobijejo zelo nepotrebne zaveznike, kar so izpolnjevali s kitajsko natančnostjo.

V Parizu se porodi vstaja delavcev sans patrie¹ in stolica zahodne kulture radostno odpira vrata vladarju Vzhoda. Zadostivši svoji radovednosti se bogdihan odpravlja proti primorski Boulogni, kjer so se pod zaščito mornarice, ki je prišla iz Tihega oceana, pripravljale transportne ladje, da bi prepeljale njegove čete v Veliko Britanijo. Toda on potrebuje denarja in Angleži se odkupijo z milijardo funtov.²

Po preteku leta priznajo vse evropske države svojo vazalsko odvisnost od bogdihana, on pa pusti v Evropi zadostno okupacijsko vojsko in se vrne na Vzhod ter se loti pomorskih pohodov proti Ameriki in Avstraliji.

Pol stoletja tlači novi mongolski jarem Evropo. Po notranji plati je ta doba znamenita po tem, da so se evropske in vzhodne ideje povsod pomešale in globoko vzajemno druga v drugo pronicale, da se je en grand³ obnovil starodavni aleksandrijski sinkretizem;⁴ na polju praktičnega življenja se trije pojavi kažejo kot najbolj karakteristični: široki naval kitajskih in japonskih delavcev v Evropo in vsled tega silna poostritev socialno-ekonomskega vprašanja; s strani vladajočih slojev pa dolga vrsta paliativnih poizkusov⁵ rešitve tega vprašanja in napete mednarodne de-

¹ Brezdomovinec.

² 1 funt šterlingov je bil pred vojno približno 24 kron, milijarda funtov torej 24 milijard kron.

³ Na debelo, v velikem obsegu.

⁴ Različna verstva so se medsebojno pronicala in pomešala.

⁵ Poizkusov, ki naj bi zabranili nevaren razvoj.

lavnosti tajnih društvenih organizacij, ki so tvorile obširno vseevropsko zaroto z namenom, da se Mongolci izženo in se obnovi evropska neodvisnost.

Ta velikanska zarota, pri kateri so bile udeležene tudi krajevne narodnostne vlade, kolikor je bilo to mogoče zaradi kontrole bogdihanskih namestnikov, je bila mojstrski pripravljena in se je na sijajen način posrečila. Ob določenem času se je začelo klanje mongolskih vojakov, morija in izganjanje azijskih delavcev. Po vseh krajih se odkrivajo tajni kadri evropskih vojskâ, po že zdavnaj sestavljenem najpodrobnejšem načrtu se izvede splošna mobilizacija. Novi bogdihan, vnuk velikega osvojevalca, hiti iz Kitajske na Rusko, toda tu je vseevropska armada njegove neštivilne vojske popolnoma uničila. Njih razkropljeni ostanki so se vračali v globino Azije in Evropa je postala svobodna.

Če se je polstoletno podaništvo pod azijske barbare dogodilo vsled nesoglasja držav, ki so mislile samo na svoje posebne narodnostne koristi, se je vélika in slavna osvoboditev dosegla z mednarodno organizacijo zedinjenih sil vsega evropskega prebivalstva.

Kot naravna posledica tega očividnega dejstva se je pokazalo to, da je stari, zgodovinski ustroj posameznih narodnosti izgubljal pomen in da so skoraj povsod izginjali zadnji ostanki monarhističnih ustav. Evropa v 21. stoletju predstavlja zvezo bolj ali manj demokratskih držav — evropske zedinjene države.

Uspehi zunanje kulture, po mongolskem navalu in osvobodilni borbi nekoliko zadržani, so znova načeli svojo pot s pospešenim hodom. Toda predmeti notranje zavesti — vprašanje o življenju in smrti,

o končni usodi sveta in človeka, zavito in zamotano v množico novih fizioloških in psiholoških¹ raziskavanj in odkritij, ostajajo — kakor prej — brez rešitve. Jasen je samo en važen negativen uspeh: odločen padec teoretičnega materializma.² Predstava o svetu, kot o sestavu plešočih atomov³ in o življenju, kot o posledici mehničnega kupičenja najfinejših tvarnih izprememb — s takimi predstavami se noben misleči um več ne zadovoljuje. Človeštvo je za vselej odrastlo tej stopnji modroslovske otroške dobe.

Toda po drugi plati je pa tudi popolnoma jasno, da je odrastlo tudi otroški sposobnosti za naivno vero brez premišljanja. Tako pojmovanje, kot o Bogu, ki je svet iz nič a ustvaril itd. so prenehali poučevati že v začetnih šolah. Izdelali so neko splošno vzvišeno stopnjo predstav o takih predmetih, ki se pod njo ne more dopuščati nikak dogmatizem.⁴ In če je bila ogromna večina mislečih ljudi popolnoma neverna, so tudi maloštevilni verniki vsled nje postali miselci, izpolnjujoč zahtevo apostolov: bodite otroci po srcu, toda ne po umu.⁵

* * *

Ta čas je živel med maloštevilnimi vernimi spiritualisti znamenit človek — mnogi so ga imenovali nadčloveka — ki je bil enako oddaljen i od umstvenega i od

¹ Fiziologija se peča z vprašanjem o naravi, zakonih razvoja človeške telesnosti, psihologija pa razglablja o človeški duševnosti.

² Materializem uči, da je samo čutni svet; česar s svojimi telesnimi čuti ne zaznavamo, tega da ni.

³ Najmanjši delci teles.

⁴ Krščansko načelo, da so nespremenljive, večne resnice.

⁵ Prim. I. Kor. 14, 20.

srčnega otroštva. Bil je še mlad, toda vsled svoje visoke genialnosti¹ se je pri svojih triintridesetih letih široko proslavil kot veliki mislec, pisatelj in javni delavec. Zavedajoč se sam v sebi velike duševne sile, je bil vedno prepričan spiritualist in jasna pamet mu je vedno kazala resnico tega, kaj je treba verovati: v dobro, Boga, Mesija. V to je veroval, toda ljubil je vedno le samega sebe. Veroval je v Boga, toda v globini duše je nehote in brez premišljanja samega sebe višje cenil nego Njega.

Veroval je v Dobroto, toda vsevidno oko Večnosti je vedelo, da se ta človek ukloni pred zlo silo, da ga le podkupi — ne z omamo čuvstev in nizkih strasti in celo ne z visoko vabo oblasti, toda z edinim neizmernim samoljubjem. Sicer pa to samoljubje ni bilo niti nezavesten instinkt niti brezumno zahtevanje. Razen izredne genialnosti, krasote in plemenitosti so najvišji pojavi vzdržnosti, nesebičnosti in dejanske dobrotelčnosti, se je zdelo, opravičevali ogromno samoljubje velikega spiritualista, asketa² in filantropa³.

In ali naj se mu to očita, da je, ki je bil z božjimi darovi tako obilno obdaran, spoznal v njih posebne znake izredne naklonjenosti božje do sebe in da se je dalje imel drugega za Bogom, v svoji vrsti edinim božjim sinom. Kratko: on je sebe imel za to, kar je v resnici bil Kristus.

Toda ta zavest svojega visokega dostojanstva se dejanski v njem ni določala kot npravstvena obveznost do Boga in sveta, ampak kot njegovo pravo in pred-

¹ Duhovitost.

² Mož versko strogega življenja.

³ Človekoljub.

pravica pred drugimi in prav posebno pred Kristusom.

On izpočetka ni sovražil Jezusa. Priznaval je Njega mesijansko dostojanstvo, toda on je v resnici gledal v njem samo svojega največjega predhodnika, — nravstveno delovanje Kristusovo in Njegova absolutna edinstvenost je bila temu s samoljubjem omračenemu umu nerazumljiva.

Sodil je tako-le:

»Kristus je prišel pred menoj; jaz sem se pojavil kot drugi; to pa, kar se v teku časa javlja kesneje, je po bistvu prvo. Jaz prihajam poslednji, na koncu zgodovine, to pa zato, ker sem jaz popolni, končni odrešenik. Oni Kristus je — moj predhodnik. Njegov poklic je bil, pripraviti in priготoviti moj nastop.«

In v tej misli veliki človek 21. stoletja obrača nase vse, kar pravi evangelijski o drugem prihodu, razlagajoč ta prihod ne kot povratek istega Kristusa, ampak kot nadomestitev pripravljalnega Kristusa z dopolnjevalnim, to je ž njim samim.

Na tej stopnji predstavlja človek še nekaj značilnega in originalnega. Saj je n. pr. na podoben način svoje razmerje do Kristusa presojal tudi Mohamed.

Samoljubno povzdigovanje sebe nad Kristusa je ta človek opravičeval še na sledeči način:

»Kristus, ki je pridigal in v svojem življenju kazal nravstveno dobro, je bil p o b o l j š e v a l e c človeštva, jaz pa sem poklican za d o b r o t n i k a tega, deloma poboljšanega, deloma nepoboljšljivega človeštva. Jaz bom dal vsem ljudem vse, če-sar je treba. Kristus kot moralist¹ je ločil

¹ Moralist sodi o delih, ali so dobra ali slaba.

ljudi v dobre in hudobne. Jaz postanem pravi predstavitelj tega Boga, ki dviga svoje solnce nad dobrimi in hudobnimi, ki dežuje na pravične in krivične. Kristus je prinesel meč, jaz prinesem mir. On je grozil zemlji s strašno poslednjo sodbo.

Toda poslednji sodnik bom jaz, in moja sodba ne bo samo sodba pravice, ampak sodba milosti. Bo tudi pravica v moji sodbi, toda ne pravica povračevalna, ampak pravica razdeljevalna. Jaz bom vse razložil in vsakateremu dal, kar mu je treba.«

In glej, v tem prekrasnem razpoloženju čaka kakršnegakoli jasnega božjega klica na delo nove rešitve človeštva, kakršnegakoli javnega in nepričakovanega pričevanja, da je on starši sin, ljubljeni božji prvorojenec. Čaka in hrani svojo samotnost z zavestjo svojih nadčloveških kreposti in darov, saj on je, kakor rečeno, človek neoporečne npravstvenosti in nenavadne genialnosti.

Oholi pravičnik čaka višje sankcije,¹ da začne svoje reševanje človeštva — pa je ne dočaka. Minilo mu je že trideset let, pretekla so še tri leta. Pa mu, glej, šine v um misel in ga do mozga v kosteh presune v vročem trepetu, misel:

»Toda če? — — In če naenkrat nisem jaz, ampak oni — Galilejec... In če vendarle ni On moj predhodnik, ampak pravi, prvi in zadnji?

Toda On bi potem vendar moral biti živ... Kje pa je On?... Naj nenadoma pride k meni... takoj, tukaj... Kaj Mu porečem? Prikloniti se bom moral kajpada pred njim kot zadnji glupi kristjan in kakor kak ruski kmet nezmiselno mrmrati:

¹ Potrdilo.

Gospod Jezus Kristus, usmili se mene grešnika — ali kot poljska ženica roke razprostreti v podobi križa? Jaz, svetli genij, nadčlovek. Ne, nikdar!«

In tedaj se je namesto prejšnjega hladnega spoštovanja do Boga in Kristusa v njegovem srcu izpočetka porodil neki strah, potem pa žgōča in vse njegovo bistvo stiskajoča, stesnjujoča zavist in divje, duha prevzemajoče sovraštvo.

»Jaz, jaz, ne On! Ni ga med živimi, ni Ga in ga ne bo. Ni vstal, ni vstal, ni vstal! Segnjil je, segnjil v grobu, segnjil kot zadnja...«

In s penečimi ustmi, drhtečimi skoki plane iz hiše, z vrta in beži v gluho črno noč po kameniti stezi...

Divjost se je plegla in se zamenila z obupom, suhim in težkim kot te skale in mračnim kot ta noč. Ustavil se je ob navpični pečini in je zaslišal globoko doli vznemirjajoči šum potoka, bežečega po kamenih. Neznosna žalost mu je stiskala srce.

Nenadoma se je v njem nekaj genilo.

»Ali naj Ga pokličem — vprašam, kaj naj storim?«

In sredi teme se mu je pokazal krotek in tožen obraz.

»On me pomiluje... Ne, nikdar! Ni vstal, ni vstal!«

Pa se je vrgel s pečine.

Toda nekaj prožnega, kakor voden steber, ga je vzdržalo v zraku, začutil je pretres, kakor od električnega udarca, in neka sila ga je vrgla nazaj. Za hip je izgubil zavest in se je zavedel na kolenih klečeč nekoliko korakov od pečine. Pred njim so se snovali obrisi neke podobe, svetlikajoče se v fosfornem mračnem siju, iz nje je dvoje oči z nestrpljivo ostrim bleskom prodiralo v njegovo dušo...

On vidi te dvoje prodirajoče oči in sliši, ne znotraj, pa tudi ne zunaj neki čuden glas, gluhi, čisto stisnjen, pa hkrati razločen, kovinski in popolnoma brezdušen, kakor iz gramofona. In ta glas mu pravi:

»Sin moj preljubi, v tebi je vse moje veselje. Zakaj me nisi poiskal? Zakaj si upošteval onega in njegovega očeta? Jaz sem tvoj bog in oče. Toda oni ubogi, (na križ) razpeti — je meni in tebi tuj.

Jaz nimam drugega sina razen tebe. Ti si edini, edinorojeni, meni enak. Jaz te ljubim in od tebe ničesar ne zahtevam. Ti si že tako prekrasen, velik, mogočen. Izvršuj svojo nalogo v svojem imenu, ne v mojem. Nisem ti nevoščljiv. Ljubim te. Ničesar ne potrebujem od tebe.

Ta, ki si ga ti imel za Boga, je zahteval od svojega sina pokorščine, in sicer neomejene pokorščine — do smrti na križu — pa mu na križu ni pomagal. Jaz od tebe ničesar ne zahtevam, pa ti pomorem. Zaradi tebe samega, zaradi tvoje posebne vrednosti in veličine in zaradi moje čiste, nesebične ljubezni do tebe — pomorem ti. Sprejmi mojega duha. Kakor te je moj duh prej rodil v krasoti, tako te sedaj rodi v moči.«

In pri teh neznančevih besedah so se usta nadčloveka nehote nekoliko razklenila, dvoje prodirajočih oči se čisto približala njegovemu licu, on pa je začutil, kako je šel oster, leden curek vanj in napolnil celo njegovo bit. In hkrati je začutil nezaslišano silo, pogum, lahkoto in radost.

Tisti hip je svetlikajoči se lik izgínil in dvoje oči, nekaj je nadčloveka dvignilo nad zemljo in ga naenkrat postavilo na njegov vrt, pred hišna vrata.

Drugi dan se niso le obiskovalci velikega človeka, ampak celo njegovi služabniki divili nad njegovo nenavadno, nekako poduhovljeno zunanostjo.

Pa bi jih bilo še bolj prevzelo, če bi bili mogli vedeti, s kakšno nadnaravno hitrostjo in lahkoto je pisal, zaprt v svojem kabinetu, svoje znamenito delo z naslovom: »Odkrita pot k svetovnemu miru«.

Prejšnje knjige in javno delovanje nadčlovekovo je srečavalo stroge kritike, dasi so bili to večinoma posebno verni ljudje in zato brez vsakršne veljave — saj govorim o času Antikristovega prihoda — tako da jih ni mnogo poslušalo, kadar so kazali v vsem, kar je pisal in govoril »človek bodočnosti«, priznake popolnoma izključevalnega, napetega samoljubja in dvoima ob odsotnosti prave prostosti, odkristosti in prisrčnosti.

Toda s svojim novim delom pritegne k sebi tudi nekatere svojih prejšnjih kritikov in protivnikov. Ta knjiga, napisana po dogodku nad prepadom, bo pokazala v njem doslej nezaslišano silo duha. To bo nekaj, kar bo vse obsegalo in vsa nasprotja poravnalo.

Tu se bo zedinilo hvaležno spoštovanje do starodavnih sporočil in veroizpovedanj s širokim in smelim radikalizmom splošno-političnih zahtev in ukazov, nemejena svoboda mišljenja z najglobljim pojmovanjem vsakršne mistike, brezpogojni individualizem z vročo vdanostjo občemu blagru, najvzvišenejši idealizem vodilnih načel s popolno določnostjo in životvornostjo praktičnih odločb.

In vse to se bo zedinilo in zvezalo s tako genialno umetnostjo, da bo vsakteremu enostranskemu miselcu ali delavcu lahko videti in sprejeti celoto samó s svo-

jega delnega vidika, ne da bi kaj žrtvoval za čisto resnico, ne da bi se zaradi nje morda dvigal nad svoj jaz, ne da bi se le količkaj odpovedal v resnici svoji enostranosti, ne da bi najmanj popravljaj zmotnost svojega naziranja in stremljenja, ne da bi kakorkoli dopolnjeval njega nedostatnost.

To čudovito knjigo bodo takoj prevedli na jezike vseh izobraženih in nekaterih neizobraženih narodov. Tisočere časnike po vseh delih sveta bodo leto in dan polnila izdajateljska priporočila in navdušenje kritikov. Poceni izdaje, s pisateljevimi slikami, se bodo razširile v milijonih izvodov in ves kulturni svet — toda v tem času pomenja to celo zemeljsko oblo — se bo napolnil s slavo njega, brezprimernega, velikega, edinega! Nihče tej knjigi ne bo ugovarjal, pokazala se bo vsakomur kot odkritje popolne resnice. Vsa preteklost se bo obravnavala v njej s tako pravilnostjo, vsa sedanost bo ocenjena tako nepristranski in vsestranski, in boljša bodočnost se bo tako nazorno približala, da jo bo moč z roko prijeti in da vsakdo poreče: »Glejte, to je tisto, česar nam treba; glejte ideal,¹ ki ni utopija,² glejte zamisel, ki ni himera.«³

In čudoviti pisatelj ne bo le vseh zadivil, ampak bo tudi vsakomur prijeten, tako da se bo izpolnila Kristusova beseda:

»Jaz sem prišel v imenu mojega Očeta, in me ne sprejemate; kadar pa pride drugi v svojem imenu — tistega boste sprejeli.«⁴

¹ Vzor.

² Prazen domislek.

³ Prazen nič, domišljija.

⁴ Jan. 5, 43.

Seveda, da te sprejmejo, je treba, da si jim prijeten.

Res, nekaj pobožnih ljudi, ki so to knjigo vneto hvalili, je začelo izpraševati, zakaj se v njej niti enkrat ne spominja Kristus, toda drugi kristjani so odvrčali:

»Tudi tako hvala Bogu! — Saj so nepoklicani gorečniki že v preteklih dobah vse omadežali, kar je sveto, sedaj pa mora biti globokoveren pisatelj jako pazljiv. Če je pa vsebina knjige prežeta s pravim krščanskim duhom dejanske ljubezni in vse objemajoče dobrohotnosti, kaj vendar še hočete?«

In s tem so vsi soglašali.

Kmalu potem, ko se je pojavila »Odkrita pot«, ki je napravila svojega avtorja¹ za najpopularnejšega² vseh ljudi, ki so se kdajkoli pojavili na svetu, se je moral vršiti v Berlinu mednarodni ustanovni zbor zveze evropskih držav. Ta zveza, ustanovljena po dolgi vrsti zunanjih in notranjih vojskâ, zvezanih z osvoboditvijo izpod mongolskega jarma, ki so zemljevid Evrope pomenljivo izpremenile, je bila v nevarnosti, da pride v njej do razpora — pač ne med narodnostmi, ampak med političnimi in socialnimi strankami.

Voditelji splošne evropske politike, ki so pripadali k mogočnemu bratstvu prostožidarjev³, so občutno pogrešali splošne izvrševalne oblasti.

S takim trudom doseženo evropsko edinstvo je bilo pripravljeno, da vsak hip razpade. V zveznem svetu ali svetovni upravi (Comité permanent universel = občni stalni odbor) ni bilo soglasja, ker

¹ Pisatelj.

² Ljudstvu priljubljen.

³ Skrivna družba, ki hoče prevrniti oltar in prestol, uničiti božjo in svetno oblast.

se ni posrečilo, da bi vsa mesta zavzeli pristni, v stvar posvečeni prostozidarji. Neodvisni člani uprave so sklepali med seboj posebne dogovore, in zadeva je grozila z novo vojsko.

Tedaj so se »posvečenci« odločili, da izroče izvrševalno oblast eni osebi, opremljeni z zadostnim polnomočjem.

Glavni kandidat¹ je bil nepoznani člen reda² — »človek bodočnosti«. On je bil edina oseba z veliko svetovno znamenitostjo. Ker je bil po profesiji učen artiljerist, po premoženju pa velik kapitalist, je imel povsod zveze s finančnimi in vojnimi krogi.

Proti njemu bi v drugi, manj prosvetljeni dobi govorila okoliščina, da je bil njegov izvor pokrit z globokim mrakom negotovosti. Mati njegova, oseba z uslužnim življenjem, je bila odlično znana obema zemeljskima poluoblama, toda preveč raznih oseb je imelo enak povod, da bi se imele za njegovega očeta.

Te okoliščine kajpada niso mogle imeti nikakega pomena za tako napredno dobo, ki je bila odločena za poslednjo.

Bodoči človek je bil skoraj soglasno izvoljen za dosmrtnega predsednika evropskih združenih držav; ko pa se je pojavil na odru v vsem blesku nadčloveške mladostne krasote in sile in je z duhovito zgovornostjo razložil svoj univerzalni program³, se je zadivljeni in očarovani zbor v nevzdržnem navdušenju brez glasovanja odločil, da mu podeli najvišje odlikovanje s tem, da ga izbere za rimskega cesarja.

¹ Človek, ki se poteza za kako službo, častno, odlično mesto.

² Namreč prostozidarskega.

³ Vseobsegajoč načrt.

Kongres¹ se je končal sredi splošnega vriskanja in veliki izvoljenec je izdal manifest², ki se je začel takole:

»Narodi zemlje! Svoj mir vam dajem!«

Končaval se je pa s sledečimi besedami:

»Narodi zemlje! Dopolnile so se obljube! Večni, svetovni mir je zagotovljen. Vsak poizkus rušiti ga, bo takoj zadel na nepremagljive protiodredbe. Zakaj odslej je na zemlji ena osrednja oblast, ki je silnejša od vseh drugih oblasti i posamič i skupno vzetih.

To povsem nepremagljivo, vse zmagujočo oblast imam jaz, polnomočni izvoljenec Evrope, vladar vseh njenih sil.

Mednarodno pravo ima vendar enkrat sankcijo³, ki mu je je doslej nedostajalo. In odslej se nobena država več ne bo osmelila govoriti: vojna, če jaz porečem: mir.

Narodi zemlje — mir vam!«

Ta manifest je napravil zaželjeni učinek. Izven Evrope so se povsod, zlasti v Ameriki tvorile silne imperialistične stranke, ki so z raznimi razlogi silile svoje vlade, naj se pridružijo evropskim združenim državam pod vrhovno oblastjo rimskega cesarja, le še v Aziji in Afriki so semtertja ostala neodvisna plemena in države. Cesar z majhno toda izbrano vojsko z ruskih, nemških, poljskih, ogrskih in turških polkov dovršuje vojni pohod od vzhodne Azije do Maroka in si brez večjega prelivanja krvi podvrgava vse nepokorneže.

V vseh deželah obeh delov sveta postavlja svoje namestnike iz tuzemskih evropskih izobraženih in njemu vdanih velmož. Po vseh poganskih deželah ga pre-

¹ Zborovanje.

² Oklic.

³ Višje potrdilo.

maġano in oċarano ljudstvo proglašā za svojega vrhovnega boga.

V teku enega leta se osnuje svetovna monarhija v posebnem in toċnem zmislu.

Kali vojne so s kórenom porvane.

Obċna mirovna liga¹ se je poslednjiċ sestala, razglasila je navdušen panegirik² na velikega stvaritelja miru, se je razšla, ker ni veċ potrebna.

Za novo leto svojega vladanja rimski cesar izda nov manifest:

»Narodi zemlje! Obetal sem vam mir in sem vam ga dal. Toda mir je krasen samo v sreċi. Komur kljub miru grozi beda uboštva, temu tudi mir ni v veselje. Pridite torej k meni vsi, ki ste laċni in ki vas zebe, da vas nasitim in ogrejem.«

Nato pa objavlja svobodno in vseobjemajoċo socialno reformo³, ki je bil že v svojem delu nanjo opozoril, ki je že tam vsak plemenit in trezen razum za seboj potegnila.

Sedaj, ko so se osredotoċile v njegovih rokah svetovne finance in velikanško zemeljsko premoženje, je mogel udejevati to reformo po želji siromakov in brez obċutne škode za bogatine. Vsakdo je zaċel dobivati po svojih zmožnostih in vsaka zmožnost — po svojih trudih in zaslugah.

Novi poglavar zemlje je bil pred vsem usmiljen filantrop⁴ — in ne le filantrop, ampak tudi filozoj⁵. Sam je bil vegetarianec⁶ in je prepovedal vivisekcijo⁷ in

¹ Zveza.

² Slavospev.

³ Preosnovo.

⁴ Prijatelj, ljubitelj ċloveštva.

⁵ Ljubitelj vsega, kar živi.

⁶ Ĉlovek, ki uživa samo rastlinsko hrano.

⁷ Razrezavanje in razkosavanje živih živali v znanstvene, zlasti zdravstvene namene.

je uredil strogo nadzorstvo nad vojaki; društva za varstvo živali so se po njem zelo poživila.

Važnejša, nego te podrobnosti, je bila trajna ustanova popolne enakosti v vsem človeštvu — enakost splošnega nasičenja. To se je izvršilo drugo leto njegovega vladanja. Socialno-ekonomsko vprašanje se je končno veljavno rešilo. Toda če je nasičenje prvi interes za te, ki so lačni, se nasičenim zahoče po čem drugem.

Saj še site živali navadno nočejo samo spati, ampak se tudi igrati. Tem bolj človeštvo, ki je postpanem vselej zahtevalo *circenses*.¹

Cesar-nadčlovek razumeva, da je tega tolpi treba.

Tisti čas pride z daljnega Vzhoda k njemu v Rim velik čarodejec, zavit v gost oblak nenavadnih dogodkov in divjih pripovedek. Po sluhu, razširjenem med novobudisti, je menda božanstvenega izvora: sin solnčnega boga Sirija in neke vodne vile.

Ta čudodelec, Apolonij po imenu, brez dvoma genialen človek, pol aziyat, pol evropejec, katoliški škof »in partibus infidelium«,² na čudovit način združuje v sebi in obvladuje najnovejše iznajdbe in tehnične pridobitve zapadne vede z znanjem in umevanjem, kako izrabiti vse to,

¹ Znan je krik in zahteva rimskega ljudstva panem et circenses, t. j. kruha in iger (v cirkusu)!

² Naslovni škof, ki je v škofa posvečen, pa nima škofije. Ker mora biti pa vsak škof za določeno škofijo posvečen, naslovne škofose posvečujejo na ime kake škofije, ki je nekdej bila v krajih, ki jih imajo danes v oblasti neverniki; od tod ime »in partibus infidelium«, t. j. v deželah nevernikov.

kar je resnično solidnega in pomembnega v tradicionalni mistiki vzhoda.

Uspehi take združitve so presenetljivi.

Apolonij pride med drugim do napol znanstvene napol magične¹ umetnosti, da po svoji volji napravi in uporablja atmosfersko elektriko, in med ljudstvom se govori, da kliče ogenj iz nebes.

Sicer pa, zadržljivo domišljijo tolpe z raznimi nezaslišanimi čarodejstvi, zaenkrat ne zlorablja svoje mogočnosti za kake zasebne namene.

Tako torej pride ta človek k velikemu cesarju, se mu pokloni kot pravemu božjemu sinu, izjavi, da je v tajnih knjigah Vzhoda našel naravnostne prerokbe o njem, cesarju, kot o poslednjem odrešniku in sodniku sveta in mu ponudi v službo sebe in vso svojo umetnost.

Cesar, ki je bil očaran, ga sprejme kot dar od zgoraj, ga odlični z blestečimi naslovi in se nikoli več ne loči od njega. In, glej, narodi zemlje, osrečeni po svojem vladarju, razen splošnega miru, razen splošnega nasičenja, dosežejo možnost trajnega naslajanja z najrazličnejšimi in povsem nepričakovanimi čudesi in znamenji.

Končalo se je tretje leto vladanja nadčlovekovega.

Za srečno rešitvijo političnega in socialnega vprašanja se je dvignilo versko vprašanje. Vzbudil ga je cesar sam, in pred vsem vsled razmerja do krščanstva.

Ta čas je bilo krščanstvo v sledečem položaju. Kljub zelo pomenljivemu številnemu skrčenju svojega obsega — po celi zemeljski obli ni ostalo več, nego petinštirideset milijonov kristjanov — se je

¹ Čarovniške.

nравstveno dvignilo, se strnilo in pridobilo po kakovosti, kar je izgubilo po številu. Ljudi, ki bi ne bili združeni s krščanstvom z nikakimi duhovnimi interesi, ni bilo več med kristjani. Različne veroizpovedi so se po svojem obsegu dovolj enakomerno skrčile, tako da se je med njimi ohranilo po številu približno prejšnje razmerje; kar se pa tiče medsebojnega čuvstvovanja, čeprav se sovraštvo ni zamenilo s popolno spravo, se je vendar pomembno omečilo in nasprotstva so izgubila svojo prejšnjo ostrost.

Papeštvo je bilo že davno izgnano iz Rima in je po mnogoterem premikanju našlo sprejem v Petrogradu pod pogojem, da se vzdrži propagande tu in po deželi.

V Rusiji se je pomenljivo osvobodilo. Ne da bi bistveno izpremenilo sestav svojih kolegijev in uradov, je moralo poduhoviti njih značaj in delovanje, pa tudi na najmanjšo mero skrčiti svoj blesteči ritual in ceremonial.¹

Mnogi nenavadni in mamni običaji, čeprav niso formalno odpravljeni, so sami po sebi iz rabe izginili. Po vseh drugih deželah, zlasti po Severni Ameriki, je imela katoliška hierarhija mnogo zastopnikov s trdno voljo, neutrudno energijo in v neodvisnem položaju, ki so še silneje, nego prej, strnili edinstvo katoliške cerkve in ji ohranili nje mednarodni, kosmopolitični pomen.

Kar se tiče razmerja do protestantizma, ki mu je še vedno načelovala Nemčija, zlasti po znameniti združitvi pomembnega dela anglikanske cerkve s katoliško — se je očistil svojih krajevnih nikalnih teženj, katerih privrženci so od-

¹ Zunanje slovesne oblike pri slavnostih in božji službi.

krito prešli k verskemu indiferentizmu in neveri.

V evangelijski cerkvi so ostali samo še iskreni verniki. Načelovali so jim ljudje, ki so združevali obširno učenost z globoko vernostjo in z vedno silnejšim stremljenjem, da v sebi obnove živo sliko starega, pristnega krščanstva.

Rusko pravoslavje je potem, ko so politične razmere izpremenile oficialno stališče cerkve, čeprav je izgubilo mnogo milijonov svojih umišljenih členov, členov samo po imenu, izkusilo radost zedinjenja z boljšim delom starovercev pa tudi mnogih razkolnikov pozitivne verske smeri. Ta prenovljena cerkev, ki je rastle po številu, je začela rasti po moči duha, ki jo je zlasti pokazala v svoji notranji borbi s krajnimi sektami, ki so se razmnožile v narodu in družbi in niso bile brez demonskega¹ in satanskega elementa.

Prvi dve leti novega cesarjevanja so bili vsi kristjani, prestrašeni in utrujeni z vrsto preteklih revolucij in vojsk, do novega vladarja in njegovih svetovnih reform deloma v razmerju blagohotnega pričakovanja, deloma odločnega soglašanja in celo navdušenja.

Toda tretje leto, z nastopom velikega čarodeja, je v mnogih pravoslavnih, katoličanih in protestantih začela vstajati resna skrb in antipatija.²

Evangelijske in apostolske tekste,³ ki so govorili o knezu tega sveta in o antikristu, so začeli z večjim zanimanjem čitati in živahno komentirati⁴.

¹ Demon = hudobni duh.

² Mržnja.

³ Besedilo.

⁴ Razlagati.

Cesar je po nekaterih znakih uganil, da se zbira nevihta, in se je odločil, da stvar čimpreje pojasni.

Začetkom četrtega leta svojega vladanja je izdal manifest na vse svoje verne kristjane brez razlike veroizpovedanja, pozivajoč jih, naj izbero ali označijo pobolačene zastopnike za vesoljni cerkveni zbor pod njegovim predsedstvom.

Prestolico so ta čas prenesli iz Rima v Jeruzalem.

Palestina je bila tedaj avtonomna dežela, ki so se bili v njej zlasti judje naselili in jo vladali. Jeruzalem je bil svobodno, sedaj pa je postal cesarsko mesto.

Krščanske svetinje so ostale nedotaknjene, toda po vsem obširnem trgu Haram-eš-Šerifa od Birket-Israina in sedanje vojašnice z ene strani in do mošeje El-Akša in »salomonovih hlevov« — z druge, se je dvigala ena sama ogromna stavba, ki je obsegala v sebi razen dveh starih majhnih mošej obširni cesarski »tempelj za združitev vseh kultov«¹ in dve razkošni cesarski palači, s knjižnicami, muzeji in posebnimi prostori za magične poizkuse in vaje.

V tem na pol templju, na pol palači, naj bi se bil 14. septembra začel vesoljni cerkveni zbor.

Ker protestantovska veroizpoved nima duhovstva v posebnem zmislu, so katoliški in pravoslavni hierarhiji², ustrezajoč cesarjevi želji, da naj se zastopstvu vseh delov krščanstva podeli nekako enakomerje, sklenili pripustiti k udeležbi na zboru malo število svojih laikov³, ki so bili znani po pobožnosti in udanosti cer-

¹ Zunanja služba božja.

² Duhovski poglavarji, t. j. škofje.

³ Svetni ljudje, neduhovniki.

kvenim interesom; toda kakor hitro so bili pripuščeni laiki, ni bilo mogoče izključiti nižje duhovščine, črne in bele.¹

Na ta način je štelo število zborovih členov nad tri tisoče, krog pol milijona krščanskih romarjev se je pa nateklo v Jeruzalem in celo Palestino.

Med udeleženci zbora so se posebno odlikovali trije. Prvi je bil papež Peter II., ki je po pravu načeloval katoliškemu delu zbora. Njegov prednik je umrl na poti na zbor in v Damasku se je sestavil konklave² in je soglasno izvolil kardinala Simona Barionissija, ki si je privzel ime Petra.

Bil je preprostega rodu, iz neapeljskega okrožja in je bil znan kot pridigar karmelskega reda. Stekel si je bil velike zasluge v borbi z neko satansko sekto, ki se je okrepila v Petrogradu in njegovi okolici in zapeljevala ne le pravoslavce, ampak tudi katoličane. Ko je postal nadškof mogilevski, nato pa tudi kardinal, je bil že zgodaj označen za tiaro.³

Bil je mož petdesetih let, srednje rasti, krepke postave, rdečeličen, z orlovskim nosom in gostimi obrvmi. Bil je mož vročekrven, nagel, govoril je z ognjem, s širokimi gestami in je poslušalce bolj navduševal nego prepričeval.

Papež je nasproti svetovnemu vladarju kazal nezaupnost in nenaklonjenost, zlasti odkar se je pokojni papež, ko se je odpravljaj na cerkveni zbor, udal cesarjevemu moledovanju in imenoval kardinalom cesarjevega kancelarja in velikega

¹ Samostanske in svetne. Rusi namreč imenujejo samostansko duhovščino »črno«, svetno pa »belo«.

² Od sveta popolnoma ločeno zborovanje kardinalov, kadar volijo novega papeža. Vrata, ki vodijo iz stavbe v svet, zazidajo.

³ Trojna papeška krona.

svetovnega čarodeja, eksotičnega¹ škofa Apolonija, ki ga je Peter imel za dvomnega kristjana in nedvomnega sleparja.

Dejanski, čeprav ne oficialni vodja pravoslavcev, je bil starec Joan, popolnoma znan v ruskem narodu. Čeprav se je imel za »upokojenega škofa«, vendar ni živel v nobenem samostanu, ampak vedno potoval na vse strani.

O njem so se širile razne legende.

Nekateri so trdili, da je to vstali Fedor Kuzmič, to je car Aleksander Prvi², ki se je rodil pred tristo leti.

Drugi so šli dalje in so trdili, da je to pravi starec Joan, t. j. apostol Janez Evangelist, ki da še ni umrl in se je pojavil poslednje čase. On sam ni ničesar povedal o svojem izvoru in svoji mladosti.

Sedaj je bil zelo star, toda boder starček z belimi lasmi in brado, ki so vlekli na rumeno in celo na zeleno, visokorastel in suh po telesu, toda s polnimi in nalahno rožnatimi lici, živimi, blestečimi očmi in genljivo blagim izrazom lica in besede; oblečen je bil vedno v belo duhovniško haljo in škofovski plašč.

Evangelijem članom zbora je načeloval učeni nemški teolog, profesor Erist Pauli. To je bil suh starček, nevisoke rasti, z ogromnim čelom, ostrim nosom in gladko obritim podbradkom. Njegove oči so se odlikovale z nekim posebnim divjedobrodušnim pogledom. Vsako minuto si je mel roke, migal z glavo, strašno mršil obrvi in prožil ustnice; pri tem je, mežikajoč z očmi, godrnjaje izgovarjal pretr-

¹ V čudnih, neznanih krajih doma.

² Ruski car Aleksander I. je vladal l. 1801. do 1825.; l. 1804. je prepovedal vsakršno občevanje z Rimom, l. 1815. je pregnal jezuite iz Petrograda in l. 1820. iz cele Rusije.

gane zvoke; so! nun! ja! so also!¹ Oblečen je bil praznično v belo zavratnico in dolgo pastorsko suknjo z nekaterimi redovi.

Otvoritev zbora je bila prelestna. Dve tretjini ogromnega templja, posvečenega »zedinjenju vseh kultov«, sta bili zastavljeni s klopmi in drugimi sedeži za člene zbora, eno tretjino je zavzemala visoka estrada², kjer so razen cesarskega prestola in drugega — nižjega, za velikega čarodeja — bil je kardinal in cesarski kancelar — stale vrste sedežev, zadaj za ministre, dvorjane in državne tajnike, ob straneh pa daljše vrste sedežev, katerih namen je bil neznan. Na korih so stali glasbeni orkestri, na sosednjem trgu sta se utaborila dva gardna polka in baterija za slavnostne salve.

Zborovi člani so že odslužili svoje službe božje v raznih cerkvah in otvoritev zbora bi morala imeti čisto svetni značaj.

Ko je vstopil cesar z velikim čarodejem in spremstvom in je orkester zaigral »koračnico zedinjenega človeštva«, ki je služila za cesarsko mednarodno himno, so vsi zborovi člani vstali in vihteč klobuke trikrat gromko zaklicali: Vivat! Urà! Živijo! Hoch!

Cesar, ki je stal pred tronom in z veličastno naklonjenostjo razprostrl roki, je izpregovoril z zvočnim in prijetnim glasom:

»Kristjani vseh smeri! Moji ljubi podaniki in bratje!

Od početka mojega vladanja, ki ga je Višnji blagoslovil s takimi čudovitimi in slavnimi deli, nisem niti enkrat imel vzroka, da bi bil z vami nezadovoljen; vi ste svojo dolžnost vedno izpolnjevali po veri

¹ Tako! no! da! tako torej!

² Oder.

in vesti. Toda to mi ne zadostuje. Mojo iskreno ljubezen do vas, ljubljeni bratje, žeja po vzajemnosti. Želim, da bi me, ne vsled čuvstva dolžnosti, ampak po čuvstvu srčne ljubezni, priznali za svojega resničnega voditelja v vseh zadevah, ki jih podvezemam za blagor človeštva.

In glejte, poleg tega, kar delam za vse, bi vam hotel izkazati posebne milosti. Kristjani, s čim bi vas mogel osrečiti? Kaj vam dati, ne kot mojim podanikom, ampak kot sovernikom, bratom svojim? Kristjani! povejte mi, kaj je za vas najdražje v krščanstvu, da morem na tisto stran obrniti svoj trud?»

Prenehal je in čakal.

Po templju je šlo tiho mrmranje. Členi zbora so pošepetavali med seboj. Papež Peter je z ognjevito gestikulacijo razlagal nekaj svojemu okrožju. Profesor Pauli je zmajeval z glavo in bolešno cmokal z ustnicami. Starec Joan, nagnivši se nad vzhodnega škofa in kapucina, jima je tiho nekaj prigovarjal.

Ko je bil cesar nekaj minut čakal, se je obrnil k zboru z istim laskavim tonom, ki je pa v njem zvenel komaj viden znak ironije.¹

»Ljubi kristjani!« je dejal. — Umevam, kako težko vam je naravnost odgovoriti. Tudi v tem vam hočem pomagati.

Vi ste na nesrečo v tako davnih časih razpadli na razne smeri in stranke, da morebiti pri vas ni niti enega predmeta, da bi se splošno zanj zanimali. Toda če se vi ne morete zediniti med seboj, se jaz nadejam, da zedinim vse vaše stranke s tem, da jim vsem izkazujem enako ljubezen, in enako pripravljenost zadovoljiti resnično stremljenje vsakatero.

¹ Posmeh.

Dragi kristjani! Vem, da je mnogim in ne zadnjim izmed vas najdražja v krščanstvu tista duhovna avtoriteta, ki jo krščanstvo daje svojim zakonitim zastopnikom — ne zaradi njih osebne dobrobiti, kajpada, ampak zaradi občne blaginje, ker se na to avtoriteto zida pravilni duhovni red in npravstvena disciplina, ki je vsem neobhodno potrebna.

Dragi bratje, katoličani! Kako umevam vaše težnje, in kako bi želel opreti svojo državo na avtoriteto vaše duhovne glave!

Da bi ne mislili, da je to zvijača in prazne besede, — slovesno proglašam v soglasju z našo državno voljo; vrhovnega škofa vseh katoličanov, rimskega papeža, upostavljamo odslej na njegov prestol v Rimu z vsemi prejšnjimi pravicami in predpraviciami njegovega zvanja in prestola, najsibodo podeljene kadarkoli od naših prednikov, začeniši s cesarjem Konstantinom Velikim.

Od vas pa, bratje katoličani, hočem za to samo, da me notranje, srčno priznavate za svojega edinega zaščitnika in pokrovitelja. Kdor me tukaj po vesti in čuvstvu priznava kot takega, naj pride sem k meni.« In je pokazal prazne prostore na estradi.

In z radostnimi vzkliki: »Gratias agimus! Domine! salvum fac magnum imperatorem!«¹ — so skoro vsi vladike katoliške cerkve, kardinali in škofje, večji del vernih laikov in več nego polovica menihov stopili na estrado in, globoko se priklonivši proti cesarju, zavzeli svoje sedeže.

Toda spodaj, sredi zbora je ravno in nepremično, kot marmornat kip, obsedel

¹ Zahvaljujemo se! Gospod! obvaruj velikega cesarja!

na svojem mestu papež Peter II. Vse, kar ga je obdajalo, je bilo na estradi. Toda razredčena množica menihov in laikov, ki je spodaj ostala, se je dvignila k njemu in se stisnila v ozek krog in od ondod se je slišal pritajen šepet: »Non praevallebunt, non praevallebunt portae interi.«¹

Cesar je začuden pogledal na nepremičnega papeža in iznova dvignil glas:

»Dragi bratje! Vem, da so med vami tudi taki, katerim je najdražje v krščanstvu njih sveto sporočilo, stare veroizpovedi, stare pesmi in molitve, podobe in bogoslužna dejanja. In resnično, kaj more biti verni duši dražje nego to? Vedite, predragi, da sem danes podpisal odlok in nakazal bogata sredstva svetovnemu muzeju za krščansko arheologijo² v našem slavnem cesarskem mestu Carigradu, z namenom, da zbira, proučuje in hrani vsakršne spominike cerkvene starodavnosti, zlasti vzhodne; jaz pa vas prosim, da jutri izberete iz svoje srede komisijo, da presodimo tiste priprave, ki se morajo urediti s tem namenom, da se kar moč približamo sodobnemu življenju, pravu in običajem, sporočilu in ustanovam svete pravoslavne cerkve!

Bratje pravoslavci! Komur je ta moja volja po srcu, kdor me po svojem srčnem čuvstvovanju more nazivati svojega istinitega voditelja in poglavarja, naj pride sem.«

In večji del hierarhov z vzhoda in severa — polovica bivših starovercev in več nego polovica pravoslavnih svečenikov, menihov in laikov — je z radostnimi

¹ Ne bodo zmagala, ne bodo zmagala vrata peklenska.

² Znanost, ki raziskuje starine.

vzkliki stopilo na estrado poleg katoličanov, ki so bili ponosno tja sedli.

Toda starec Joan se ni ganil in je glasno vzdihal. In ko se je množica krog njega silno razredčila, je zapustil svojo klop in se presedel bliže k papežu Petru in njegovemu krogu. Njemu so sledili tudi drugi pravoslavci, ki niso šli na estrado.

Cesar je vnovič izpregovoril:

»Znani so mi, dragi kristjani, tudi taki med vami, ki v krščanstvu nad vse cenijo osebno uverjenost v resnici in svobodo raziskavanja sv. pisma. Kako jaz o tem mislim, ni treba pojasnjevati. Morebiti veste, da sem še v prvi mladosti napisal večje delo o svetopisemski kritiki, ki je tisti čas dvignilo nekaj šuma in položilo temelj mojemu slovesu. In glejte, verjetno, da mi je v spomin na to te-le dni poslala tubinška univerza¹ prošnjo, naj sprejemem od nje častno diplomu doktorja bogoslovja. Ukazal sem, naj odgovore, da jo z zadoščanjem in hvaležnostjo sprejemam.

Danes pa sem hkrati s tem muzejem krščanske arheologije podpisal tudi ustanovitev svetovnega instituta za svobodno raziskavanje svetega pisma, z vseh mogočih strani in v vseh mogočih smereh in za študij vseh pomožnih ved z gotovim letnim prispevkom 1 in pol milijona mark. Komur izmed vas je to moje duševno razpoloženje po srcu, in kdor more po svojem čistem čuvstvom priznati mene za svojega državnega voditelja, ga prosim, naj stopi sem k novemu doktorju bogoslovja.«

In prekrasna usta velikega človeka je nalahko spreletel neki čuden nasmeh.

¹ Univerza v nemškem mestu Tübingenu je najslavnejša protestantovska visoka šola.

Več nego polovica učenih bogoslovcev se je dvignilo proti estradi, dasi z nekim obotavljanjem in omahovanjem.

Vsi so se ozirali na profesorja Paulija, ki je kakor prirastel k svojemu sedežu. Nizko je sklonil glavo, se zgani in skrčil.

Bogoslovci, ki so bili stopili na estrado, so se vznemirjali, eden pa je nenadoma zamahnil z roko, skočil naravnost doli mimo stopnic in nekoliko šepajoč zbežal k profesorju Pauliju in manjšini, ki je pri njem ostala.

Ta je dvignil glavo in nepopisno se gibajoč vstal, šel mimo zapuščenih sedežev, spremljan od zvestih sovernikov, in z njimi vred sedel bliže starca Joana in papeža Petra z njiju krožkoma.

Pomembna večina zbora in v njenem številu skoro vsa hierarhija¹ Vzhoda in Zapada je bila na estradi. Spodaj so ostale samo tri kopice ljudi, ki so se medsebojno približali in se gnetli okoli starca Joana, papeža Petra in profesorja Paulija. Z žalostnim glasom se je cesar obrnil k njim:

»Kaj morem še narediti za vas? Čudni ljudje! Česa želite od mene? Ne vem. Povejte mi vendar sami, vi, kristjani, ki vas je zapustila večina vaših bratov in voditeljev, vas obsodilo ljudsko čuvstvovanje: Katera reč je vam najdražja v krščanstvu?«

Tedaj se je, kot bela sveča, dvignil starec Joan in krotko odgovoril:

»Veliki vladar! Dražje nego vse drugo nam je v krščanstvu Kristus sam — On Sam, od Njega pa je vse, zakaj mi vemo, da v Njem utelešena prebiva vsa polnost Božanstva. Pa tudi od tebe, vladar, smo pripravljene sprejeti vsakršno dobroto, da le v tvoji roki spoznamo roko Kristusovo

¹ Cerkveni poglavarji.

In na tvoje vprašanje: kaj moreš za nas storiti. — čuj naš odkriti odgovor:

Pripoznaj sedaj tu pred nami Jezusa Kristusa, Sina božjega, ki je prišel v meso, vstal in bo še prišel — pripoznaj Ga, in mi te bomo z ljubeznijo sprejeli kot resničnega predhodnika Njegovega drugega slavnega prihoda.«

Obmolknil je in se ustavil s pogledom, uprtim v cesarjevo lice. V tem se je pa vršilo nekaj zlostnega. V njegovi notranjosti se je dvignil tak infernalni¹ vihar, kakor tisti, ki ga je preizkusil v oni usodni noči. Popolnoma je izgubil notranje ravnovesje, in vse njegove misli so se osredotočile v tem, da bi ne izgubil tudi zunanjega samobvladanja in se pred časom ne izdal. Trudil se je na nečloveški način, da bi se ne vrgel z divjim krikom na govornika in ga ne začel z zobmi grizti.

Nenadoma je zaslišal znani onostranski glas:

»Molči in se ničesar ne boj!«

In je molčal.

Samo v smrtnem strahu posineli in potemneli njegov obraz se je spačil, iz oči so se pa iskre kresale.

Med tem je pa med govorom starca Joana veliki čarodej, ki je sedel ves zavit v svoj neizmerni trobarvni škofovski plašč, ki je pokrival kardinalski škrlat, kakor da je izvršil pod njim neko manipulacijo; njegove oči so se osredotočeno bliskale, ustnice se pa pregibale.

Skoz odkrita templjeva okna se je videlo, da se je privalil ogromen črn oblak in je hitro vse potemnelo.

Starec Joan ni odmaknil začudenih in prestrašenih oči z obraza onemelega ce-

¹ Peklenski.

sarja, nenadoma pa je v grozi omahnil in obrnivši se nazaj, z glasom, kot bi ga davilo, vzkliknil:

»Otročiči, antikrist!«

Tisti hip je hkrati z oglušajočim udarom groma v templju zagorel ogromen kroglast blisk in starca pod seboj pokrnil. Vse je za trenutek zamrlo, in ko so oglušeni kristjani prišli do zavesti, je starec Joan ležal mrtev.

Pobledeli, toda mirni cesar se je obrnil k zboru:

»Videli ste sodbo božjo. Nisem hotel smrti nikogar, toda moj Oče nebeški se maščuje za svojega ljubega sina. Vprašanje je rešeno. Kdo se bo upiral Najvišjemu?

Tajniki! zapišite: vesoljni cerkveni zbor vseh kristjanov je potem, ko je ogenj iz nebes ubil nespametnega protivnika božanstvenega veličastva, soglasno priznal državnega cesarja Rima in cele zemlje za svojega vrhovnega voditelja in poglavarja.«

Nenadoma je zadonela gromka in odločna beseda po templju:

»Contraditur.«¹

Papež Peter II. je vstal in z zardelim licem, ves tresoč se srda, je dvignil svojo palico v smeri proti cesarju.

»Naš edini poglavar — Jezus Kristus, Sin živega Boga. Ti pa si slišal, kdo da si. Proč od nas, Kajn — ubijavec brata! Proč! satanova posoda! Z oblastjo Kristusovo jaz, služabnik služabnikov božjih, na veke izobčam tebe, gnusnega psa, iz božje staje in te izdajam tvojemu očetu, Satanu! Anathema, anathema, anathema!«²

Dočim je govoril, se je veliki čarodej nemirno gibal pod svojim plaščem in bolj

¹ Ugovarjamo.

² Izobčen, izobčen, izobčen (dobesedno: preklet, preklet, preklet).

gromko kot poslednji anathema je zagrmel grom, in zadnji papež je mrtev omahnil.

»Tako bodo od roke mojega očeta poginili vsi moji sovražniki,« je rekel cesar.

»Pereant, pereant!«¹ so zakričali tresoči se cerkveni knezi.

On se je obrnil in šel počasi, opirajoč se na ramo velikega čarodeja in spremljan od cele svoje tolpe, skoz vrata za estrado.

V templju sta ostala dva mrliča in tesen krog strahu na pol mrtvih kristjanov. Edini, ki ni zgubil razsodnosti, je bil profesor Pauli. Splošni strah kakor da je vzbudil v njem vse sile duha. On se je po zunanje izpremenil — dobil je veličasten in poduhovljen izraz. Z odločnimi koraki je stopil na estrado, sedel na eno izmed mest državnih tajnikov, vzela list papirja in začel nanj nekaj pisati. Ko je dokončal, je vstal in z grmečim glasom prebral:

»Na slavo edinega našega Odrešenika Jezusa Kristusa.

Vesoljni cerkveni zbor božjih cerkvâ, ki se je zbral v Jeruzalemu, je potem, ko je blaženi naš brat Ivan, načelnik vzhodnega krščanstva, dokazal velikemu zapeljivcu in sovražniku božjemu to, da je on stari antikrist, napovedan v božji besedi, in ga je blaženi naš oče Peter, načelnik zahodnega krščanstva, zakonito in pravilno izdal izobčenju iz Cerkve božje, neomejenemu po času, izjavlja sedaj ob truplih teh dveh, za pravico ubitih pričevalcev Kristusovih:

da pretrga vsakršno zvezo z izobčenim in ostudnim njegovim zborom, se oddalji v puščavo čakati neizogibnega prihoda pravega našega Poglavarja, Jezusa Kristusa.«

¹ Naj poginejo, naj poginejo!

Navdušenje je premagalo družbo in razlegli so se gromki glasovi:

»Adveniat! Adveniat cito! Komm, Herr Jesu, komm! Grjadi, Gospodi Jisuse!«¹

Profesor Pauli je pripisal in prebral:

»Sprejeli smo soglasno to prvo in zadnje dejanje vesoljnega zbora in podpisujemo svoja imena« — in je pridodejal znamenje soglašanja z zborom.

Vsi so urno stopili na oder in podpisavali. Nazadnje se je z grobo gotsko pisavo podpisal:

»Duorum defunctorum testium locum tenens.² Ernst Pauli.«

»Zdaj pa idimo z našo skrinjo poslednje zaveze!« je dejal, kažoč na oba pokojnika.

Trupli so dvignili na nosila. Počasi, med petjem latinskih, nemških in cerkveno-slovanskih slavospevov so se kristjani obrnili proti izhodu iz Haram-eš-Šerifa.

Tam je sprevod ustavil od cesarja poslani državni tajnik v spremstvu častnika z vodom garde. Vojaki so se postavili ob vhodu in državni tajnik je z odra prečital:

»Povelje božanstvenega veličastva:

Za iztreznjenje krščanskega ljudstva in da se zavaruje pred zlohrotnimi ljudmi, ki delajo upor in zmede, smo kot dobro spoznali, da trupli dveh upornikov, ki ju je ubil nebeški ogenj, javno izpostavimo na Ulici Kristjanov (Haret - en - Nasàra), pred vhodom v glavno cerkev tega verstva, imenovano cerkev božjega groba in hkrati Vstajenja, da se vsakdo lahko prepriča o njiju resnični smrti.

¹ Naj pride, naj pride hitro! (po latinsko). Pridi, Gospod Jezus, pridi! (po nemško). Pridi, Gospod Jezus! (po rusko).

² Namestnik dveh mrtvih prič.

Njiju uporne somišljenike, ki so zlobno zavrgli vse naše dobrote in brezumno zakrivali oči pred znamenji samega božanstva, s svojim usmiljenjem in z našo priprošnjo pri nebeškem očetu, oproščamo zaslužene smrti v ognju z nebes in jih puščamo v njih popolni svobodi, le da jim zaradi javnega blagra edino to prepovedujemo prebivati v mestih in drugih obljudenih krajih, da bi ne podpihovali in ne motili nedolžnih in prostodušnih ljudi s svojimi hudobnimi izmišljotinami.«

Ko je dokončal, je na ukaz častnika osem vojakov stopilo k nosiloma s trupli.

»Naj se dovrši, kakor je pisano!« je dejal profesor Pauli, in kristjani, ki so držali nosili, so ju brez besede oddali vojakom, ki so odšli skoz severozahodna vrata, kristjani pa, ki so šli skoz severovzhodna, so se urno odpravili iz mesta mimo Oljske gore proti Jerihi, po cesti, ki so jo bili žandarmi in dva kavalerijska polka očistili ljudskih tolpa.

Na pustih holmih pri Jerihi, je bilo določeno, naj čakajo nekoliko dni. Naslednje jutro so prišli iz Jeruzalema znanci, krščanski romarji, in pripovedovali, kaj se je zgodilo na Sionu.

Po dvornem obedu so bili vsi zborovi člani povabljeni v ogromno prestolno palačo (približno na mestu, kjer je nekdanj stal Salomonov prestol) in cesar, obrnivši se k predstaviteljem katoliške hierarhije, jih je opozoril, da blagor cerkve očitno zahteva od njih takojšnje volitve vrednega naslednika apostola Petra, da mora vsled časovnih razmer volitev biti sumarična, da njegova prisotnost, prisotnost cesarja, kot voditelja in predstavitelja vsega krščanskega sveta v izobilju nadomešča opustitev predpisanih obredov, in da on v imenu

vseh kristjanov predlaga Svetemu Kolegiju,¹ naj izvolijo njegovega ljubljenega tovariša in brata Apolonija, da bi njiju tesna vez naredila edinost med cerkvijo in državo trdno in nerazrušljivo za njiju obči blagor.

Sveti kolegij je odšel v posebno sobano za konklave in se je čez poldruugo uro vrnil z novim papežem Apolonijem.

Med tem pa, ko so se volitve vršile, je cesar krotko, modro in zgovorno prepričeval pravoslavne in evangelijske načelnike z ozirom na novo veliko dobo krščanske zgodovine, naj končajo stare spore, poroštvo daje z lastno besedo, da bo znal Apolonij za vedno odpraviti vsakršno zlorabo papeške oblasti.

Prepričani po tem govoru so načelniki pravoslavja in protestantizma sestavili akt cerkvenega zedinjenja, in ko se je Apolonij s kardinali pokazal v palači ob radostnih vzklikih celega zbora, sta mu grški arhierej² in protestantski pastor izročila svoj papir.

»Accipio et approbo et laetificatur cor meum,³ je dejal Apolonij, podpisujoč dokument.

»Jaz sem tudi prav tako pravi pravoslavac in pravi evangelijec, kakor sem pravi katoličan,« je pristavil in se tovariški poljubljal z Grkom in Nemcem. Nato je šel k cesarju, ki ga je objel in ga dolgo časa držal v svojih objemih.

Tisti čas so začele po dvoru in po templju na vse strani begati neke bleščeče točke; rastle so in se pretvarjale v svetle oblike čudnih bitij, cvetje, kakršnega na

¹ Kardinalskemu zboru.

² Višji duhoven.

³ Sprejemam in odobravam in moje srce se raduje.

zemlji še niso videli, se je vsipalo od zgoraj in napolnjevalo zrak z nepoznanim dehtenjem. Od zgoraj so se razlegali očarujoči, naravnost v dušo segajoči in srce mameči zvoki doslej neslišanih glasbenih instrumentov in angelski glasovi nevidnih pevcev so slavili nova poglavarja nebes in zemlje.

Med tem pa se je razleglo strašno podzemsko bobnenje v severozapadnem oglu srednje palače pod kubbem-el-aruahom, t. j. kupolo duš, kjer je po musulmanskem izročilu vhod v pekel. Ko se je zbor na cesarjevo povabilo dvignil proti tej strani, so vsi jasno zaslišali neštevilne glasove, tenke in prodirajoče — ne prav otroške, ne prav satanske, ki so vzklikali:

»Prišel je čas, pustite nas, rešeniki, rešeniki!«

Ko pa je Apolonij pal na skalo; trikrat nekaj navzdol zakričal v neznanem jeziku, so glasovi utihnili in podzemski grom je prenehal.

Med tem je neštevilna množica ljudstva z vseh strani okrožala Haram-eš-Šerif. Ko je nastopila noč, je cesar z novim papežem vred stopil na vzhodno stopnjišče in vzbudil »vihar navdušenja«. Na vse strani se je prijazno klanjal, dočim je Apolonij iz velikih košar, ki so mu jih bili prinesli kardinali-dijakoni, neprestano jemal in v zrak metal prekrasne rimske luči, rakete in ognjene vodomete, ki so se vneli od dotika z njegovo roko in deloma fosforescirali kot biseri, deloma žareli kot v kričečih mavričnih barvah; vse to pa se je, ko je doseglo zemljo, pretvarjalo v neštevilne listke vsakovrstnih barv s popolnimi in brezpogojnimi odpustki za vse grehe, pretekle, sedanje in prihodnje.

Radostno vriskanje ljudstva je prestopilo vse meje.

Res, nekateri so trdili, da so na lastne oči videli, kako so se »odpustki« pretvarjali v gnusne žabe in kače. Toda ogromna večina je bila kljub temu navdušena, in narodno praznovanje se je še nekoliko dni nadaljevalo, pri čemer je novi papež čudodelec prišel do tako nenavadnih in neverjetnih reči, da bi jih bilo čisto brezplodno poročati.

Med tem časom so se kristjani na pustih jerihonskih višavah vdajali postu in molitvi.

Zvečer četrtega dne, ko se je stemnilo, je profesor Pauli z deveterimi tovariši na oslih odjezdil v Jeruzalem. Po stranskih ulicah mimo Haram-eš-Šerifa so šli na Haret-en-Nasara in prišli k vhodu cerkve Božjega groba, kjer sta na kamenitem tlaku ležali trupli Petra in starca Joana.

Na ulici ta čas ni bilo nobenega človeka, celo mesto je odšlo proti Haram-eš-Šerifu. Vojaki-stražniki so spali globoko spanje.

Ko so prišli do trupel, so našli, da se ju trohnoba ni prav nič prijela in da nista niti otrpnili niti odreveneli. Dvignili so ju na nosila in ju pokrili s plašči, ki so jih bili s seboj prinesli, in so se po istih stranskih potih vrnili k svojcem; toda komaj so nosila na zemljo postavili, se je v mrliča vrnil duh življenja.

Razgibala sta se in poskušala vreči s sebe plašče, ki sta bila vanje zavita.

Vsi so jima z radostnimi vzkliki začeli pomagati, in brž sta oba, ki sta oživila, stopila na noge cela in nepoškodovana. In oživel stariček Joan je izpregovoril:

»Glejte, otročiči, nismo se ločili. In

glejte, kaj vam sedaj pravim: čas je, da izpolnimo poslednjo molitev Kristusovo za Njegove učence, da so eno, kakor je On sam z Očetom — eno. Zaradi te edinosti Kristusove torej spoštujmo, otročiči, našega ljubega brata Petra. Naj on nazadnje pase Kristusove ovce. Tako, brat moj!«

In je Petra objel.

Tedaj pa je došel profesor Pauli:

»Tu es Petrus!«¹ — se je obrnil k papežu — »jetzt ist es ja gründlich erwiesen und außer jeden Zweifel gesetzt.«²

In mu je krepko stresel roko s svojo desnico, levo pa je podal starcu Joanu z besedami:

»So also, Väterchen — nun sind wir ja Eins in Christo.«³

Tako se je izvršilo cerkveno zedinjenje sredi temne noči, na visokem in od sveta ločenem mestu.

Toda nočna tema je nenadoma zažarela v svetlem blišču in na nebu se je prikazalo veliko znamenje: ž e n a, o d e t a v s o l n c e, pod njenimi nogami je bila luna, na njeni glavi pa venec dvanajsternih zvezd. Prikazen je nekoliko časa ostala na mestu, nato pa se je tiho obrnila proti južni strani. Papež Peter je dvignil svojo postavo in vzkliknil:

»Glejte, naša vodnica! Pojdimo za njo!«

In je šel v smeri prikazni, spremljan od obeh starcev in cele množice kristjanov, — proti božji gori, Sinaju . . .

Tukaj rokopis preneha. Oče Pansofij⁴

¹ Ti si Peter! (Mat. 16, 18.)

² Sedaj je temeljito dokazano in vsakemu dvomu tla izpodmaknjena.

³ Tako torej, očka, sedaj smo eno v Kristusu.

⁴ Ruski menih, ki je umirajoč izročil svojo kratko povest o antikristu pisatelju - sošolcu Solovjevu.

svoje povesti ni utegnil dokončati. Ko je bil že bolan, mi je pripovedoval, da je hotel dalje pisati — »kakor hitro se pozdravim.« Toda on ni ozdravel in konec njegove povesti je pokopan ž njim vred v Danilovem samostanu.

Kar mi je pripovedoval, tega se spominjam samo v glavnih potezah.

Potem, ko so duhovni voditelji in predstavitelji krščanstva odšli v arabsko puščavo, kamor so se od vseh strani k njim stekala krdela vernih gorečnikov za resnico, je mogel novi papež brez ovire zapeljevati s svojimi čudesi in nenavadnimi pojavi vse ostale kristjane, ki jih niso bile razočarale zunanosti antikristove.

Naznanil je, da je z oblastjo svojih ključev odprl vrata med zemeljskim in onstranskim svetom in dejansko občevanje med živimi in umrlimi, pa tudi — ljudmi in demoni¹ je postalo splošen pojav in razvili so se novi, nezaslišani vidiki mističnih blodenj in demonolatrije.²

Toda komaj je cesar menil, da na verskem stališču trdno stoji in se je vsled nujnega navdihovanja tajnega »očetovega« glasu proglasil za edino pravo učlovečenje najvišjega božanstva celega sveta — pa je prišla nadenj nova nesreča: dvignili so se judje.

Ta narod, čigar število je ta čas doseglo trideset milijonov, ni bil povsem tuj pripravljanju in utrjevanju svetovnih uspehov nadčloveka.

Ko se je preselil v Jeruzalem tajno vzdržujoč med judi sluh o tem, da je njegova poglobitna naloga — ustanoviti svetovno vlado Izraela, so ga judje priznali

¹ Hudobnimi duhovi.

² Demolatrija hudiča po božje časti.

za Mesija in njih navdušena udanost do njega ni imela mejâ.

Nenadoma so se pa dvignili in žehteli gnjeva in maščevanja.

Ta preobrat, nedvomno napovedan i v sv. pismu i v ustnem izročilu, si je oče Pansofij predstavljal bržkone s preveliko preproščino in realizmom. Vzrok je bilo to, da so judje, ki so imeli cesarja za pravega Izraelca po krvi, slučajno odkrili, da še obrezan ni. In prav ta dan je vstaja objela cel Jeruzalem, drugi dan pa celo Palestino. Neomejena in vroča udanost rešeniku Izraela, objubljenemu Mesiju se je zamenila s prav tako neomejenim in prav tako vročim sovraštvom do zvičajnega sleparja, do nesramnega goljufa. Vse judovstvo se je dvignilo kot en mož in njegovi sovražniki so preplašeni uvideli, da duša Izraela v svojih globinah ne živi v računih in poželjenju po mamonu, ampak v sili srčnega čuvstva — v upanju in sovraštvu svoje vekovite mesijanske vere.

Cesar, ki ni pričakoval take nenadne eksplozije, je izgubil vso oblast nad seboj in izdal ukaz, ki je na smrt obsojal vse nepokorne jude in kristjane.

Veliko tisočev in desetisočev jih je bilo brez usmiljenja pomorjenih.

Toda brž je milijonska vojska judov premagala Jeruzalem in zaprla antikrista v Haram-eš-Šerif. Na razpolago mu je bil samo del garde, ki ni mogla premagati množice sovražnikov. S pomočjo čarovniške spretnosti svojega papeža se je cesarju posrečilo prodreti skozi vrste oblegovalcev in kmalu se je pojavil zopet v Siriji z neštevilno vojsko raznoplemenskih poganov. Judje so mu stopili nasproti z majhno verjetnostjo uspeha.

Toda komaj so se začele spopadati sprednje straže obeh armad, se je začel potres nezaslišane sile — pod Mrtvim morjem, okoli katerega so se razvrstile cesarske vojske, odprlo se je žrelo ogromnega vulkana in ognjeni potoki, ki so se zlili v eno goreče jezero, so požrli i samega cesarja, vse njegove neštete polke in neločljivo ga spremljajočega papeža Apolonija, ki mu vsa njegova magija⁷ ni nič pomagala.

Med tem so pa judje bežali proti Jeruzalemu v strahu in trpetu kličoč po rešitvi k Izraelovemu Bogu.

Ko so sveto mesto že zagledali, je nebo razklal velik blisk od vzhoda do zahoda in zagledali so Kristusa, ki je šel proti njim v kraljevskem oblačilu in z ranami od žebļev na razprostrtih rokah.

Isti čas je šla od Sinaja proti Sionu družba kristjanov, ki so jo vodili Peter, Janez in Pavel, z raznih strani so pa hitele še druge navdušene množice: to so bili vsi kristjani in judje, ki jih je bil antikrist pomoril. Oživelili so in s Kristusom zakraljevali.

*

*

*

Kot dopolnilo in konec povesti pristavlja Solovjev še sledeče:

S tem je oče Pansofij hotel tudi končati svojo povest, ki ji predmet ni bil splošna katastrofa svetovja, ampak samo konec našega razvoja, ki obstoji v nastopu, proslavljanju in uničenju antikrista.

Ali je ta katastrofa tako blizu?

Veliko praznega govorjenja in oholosti bo kajpada še prišlo na pozorišče, toda ta drama je že davno do konca cela napisana in niti gledalcem niti igralcem ni nič dovoljeno na njej izpreminjati.

In v čem je navsezadnje zmisel te drame? Čemu antikrist Boga tako sovraži, ko je on sam v bistvu dober, pa ne hudoben?

Toda vzrok je prav v tem, da ni v bistvu dober. V tem je tudi ves zmisel. Antikrista z nekaterimi pregovori ne obrazložiš. Njega razlaga en sam in pri tem nenavadno preprost pregovor: ni vse zlato, kar se sveti.

Vladimir Sergjejevič Solovjev je največji ruski mislec, ki je z globokim preroškim duhom naznačil pot kulturnemu razvoju ne le ruskega naroda, temveč celega kulturnega sveta. Pozival je krščanski svet k miru in iskrenemu prijateljstvu, da bi odvrnil pretečo strašno svetovno katastrofo, ki nas sedaj pesti in davi. Pričujočo povest je napisal leta 1900.

Rodil se je leta 1853. kot sin pravoslavnega duhovnika Sergjeja Mihajloviča, ki slovi kot prvi ruski zgodovinar. Komaj je bil 21 let star, je bil že poklican na modroslovski oddelek vseučilišča v Moskvi, kjer je predaval le do leta 1877. Spoznal je, da je edinost z Rimom za Ruse nujno potrebna, sicer bo ruska cerkev poginila v tesnih sužnih sponah državne oblasti.

Javno zastopanje te misli mu je nakopalo obilo sovraštva, tako da se je odstranil iz Rusije in se preselil na Zapad. V Zagrebu je nekaj časa živel in delal pri zgodovinarju kanoniku Račkem. L. 1889. je v francoski pisani knjigi: »Rusija in vesoljna Cerkev« javno izpovedal svojo katoliško vero in združitev s katoliško Cerkvijo, z Rimom. Leta 1896. je pred pričami prestopil v katoliško Cerkev v katoliški kapeli v Moskvi.

Umrl je leta 1894., uničen telesno od boleznii, uničen duševno, ker ga njegov narod ni hotel poslušati in se vrniti nazaj v

pravo Cerkev Kristusovo. Kakor v prerokskem gledanju je še napovedal Rusiji strašno gorje, ker neče porabiti edinega sredstva za rešitev, t. j. združitve z Rimom, nato pa poln bridkosti nad nesrečo, ki grozi ruskemu narodu, umrl.

Pričujočo »Kratko povest o Antikristu« je napisal Solovjev (izgovori: Solovjov) kot konec »Treh razgovorov« o zlu. V povesti nam kaže poslednji, zadnji, posebljeni nastop zla v zgodovini, njega kratko splošno zmago-slavje in hkrati odločilni padec. Pisatelj pravi v uvodu in v povesti sami, kakor smo čitali, da jo je napisal menih, oče Pansofij, ki je pa umrl, preden jo je mogel sam do konca napisati; izpopolnil da jo je pisatelj, v kolikor mu je bila znana iz menihovega pripovedovanja.

V uvodu k tem »Razgovorom« pisatelj pripoveduje, da je povest javno čital, in da je izzvala mnogo nasprotovanja v javnosti, da pa je popolnoma upravičena.

Zakaj pojav antikrista kot verskega samozvanca, ki si je svoj poklic »Sina božjega« pridobil z ropom, njegova zveza s krivim prerokom-čarovnikom, ki vara ljudi z različnimi ležnivimi znamenji in čudesi, temno in grešno spočetje antikristovo, ki si s pomočjo satanovo podvrže kot vladar vesoljni svet, splošni potek in konec njegovega delovanja z nekaterimi posameznostmi vred, ki so značilne zanj in za krivega preroka, n. pr. da »kliče ogenj z neba«, uboj dveh Kristusovih pričevalcev, njih javno izpostavljanje na jeruzalemskih trgih itd. — vse to — pravi pisatelj — je dobro utemeljeno v svetem pismu in starodavnem izročilu. Do tega časa se bo elektrotehnika v zvezi z magičnim izkustvom lahko še tako razvila, da se bo

dopolnila beseda sv. Janeza: »In velika znamenja dela, tako da tudi ogenj kliče z neba na zemljo vpričo ljudi« (Skriv. raz. 13, 13).

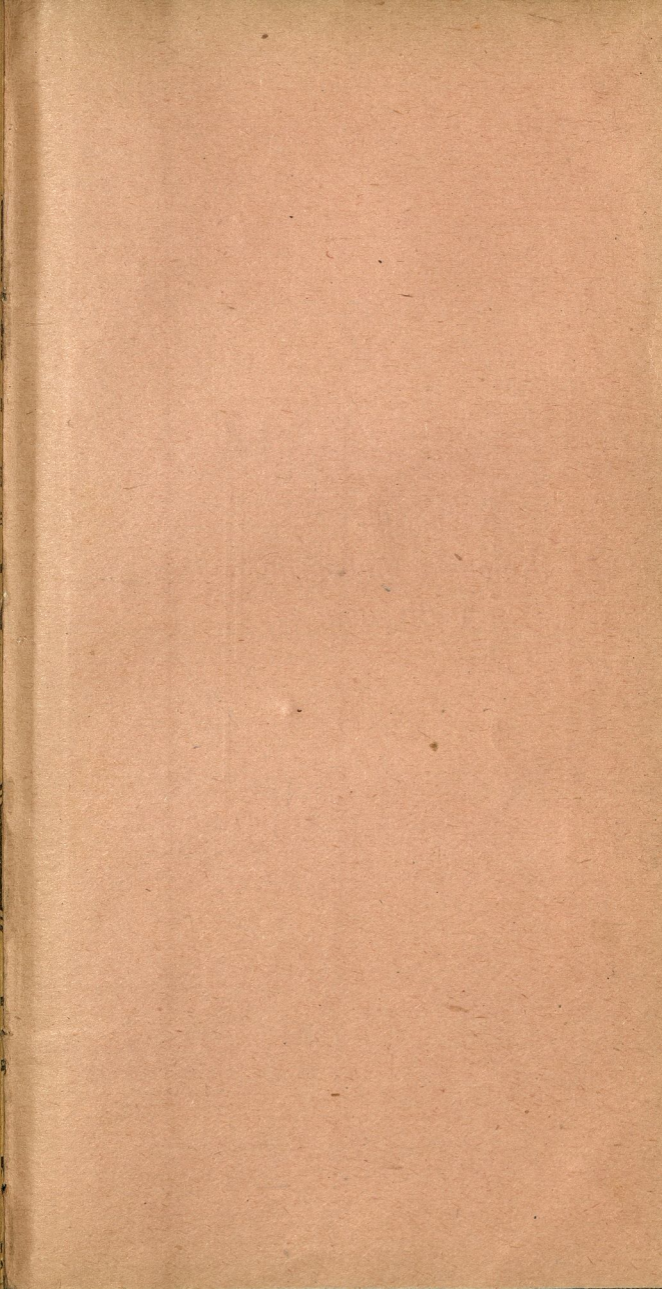
Kar piše pisatelj o verjetnosti, da bo mongolsko-rumeno pleme vpadlo v Evropo in jo zavojevalo — o čemer je bil on sam popolnoma uverjen — se vedno bolj kaže skoro kot neizogibno. Svetovna vojska bo rumeno mongolsko pleme silno obogatila in okrepila, dočim bo vsa Evropa z vsemi kraji, kjer živi belo indogermansko pleme, izmozgana, uničena, poteptana. Če se že 30 let govori o grozeči »rumeni nevarnosti«, dobiva ta krilatica med svetovno vojsko čimdalje jasnejše lice in vsak trezen razum z grozo gleda v neizogibno bodočnost, ko se bodo po številu in odločnosti tako strašni rumeni narodi kot velikanska povodenj razlili po Evropi in si bodo zaslužnili belo pleme, ki se v nerazumljivi nespameti z vso rafiniranostjo samo hiti uničevati in jezove podirati, da ta vesoljni potop čimprej nad naš nesrečni rod prihrumi.

Solovjev je v svoji povesti zapisal, da bo Kristus po svojem prihodu z verniki tisoč let kraljeval. Napisal je s tem zmoto, ki se je zlasti v 2. in 3. stoletju širila po krščanskem svetu, češ da bo Kristus pred poslednjo sodbo s pravičniki še tisoč let srečno na zemlji vladal, šele potem pa da pride poslednja sodba. Toda splošen nauk je, da se po Kristusovem drugem prihodu takoj izvrši poslednja sodba. Povod temu zmotnemu nauku so dala nekatera slabo umevana mesta svetega pisma, zlasti Iz. 65, 25; Skrivno razodetje, 20—21.

Založila
Katoliška Bukvarna
v Ljubljani

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIILNICA

00000482567

